

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W ZESPOLE SZKÓŁ NR 19 W BYDGOSZCZY

Bydgoszcz 2024

Podstawa prawna

- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. ratyfikowana przez Prezydenta Polski na mocy ustawy z dnia 21 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989;
- Ustawa o systemie oświaty;
- Ustawa Karta Nauczyciela;
- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.05.180.1493);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;
- Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553);
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw;

WSTĘP

Podstawową zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników naszej szkoły i osoby współpracujące ze szkołą (wolontariusze, stażyści, praktykanci, przedstawiciele instytucji i firm) jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec dzieci przemocy w jakiegokolwiek formie. Niniejszy dokument zawiera wytyczne dotyczące tego, jak należy postępować w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra dzieci. Obowiązuje wszystkich pracowników placówki i osoby współpracujące ze szkołą.

I Definicje pojęć

1. Przemoc

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 10 czerwca 2010 r. oraz z dnia 9 marca 2023 r. przemoc w rodzinie należy rozumieć jako:

„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym,*
- c) wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.*

2. Członek rodziny

Przez określenie członek rodziny należy rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz.553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkujejącą lub gospodarującą), w szczególności narażające małoletnich na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

3. Przemoc fizyczna

Wszelkiego rodzaju działanie wobec dziecka, np. bicie, szarpanie, popychanie itp., które powoduje urazy na jego ciele.

4. Przemoc emocjonalna

Naruszenie godności osobistej, wyrządzanie szkody psychicznej poprzez wyzywanie, warunkowanie miłości, emocjonalne odrzucenie, zastraszanie, nieszanowanie potrzeb, nadmierne wymagania w stosunku do wieku i możliwości psychofizycznych dziecka itp.

5. Wykorzystywanie seksualne

Każde zachowanie osoby, które prowadzi do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka, np. uwodzenie, ekshibicjonizm lub świadome czynienie dziecka świadkiem aktów płciowych, zmuszanie do oglądania pornografii, dotykanie miejsc intymnych dziecka lub zachęcanie dziecka do dotykania sprawcy, a także różne formy stosunku seksualnego.

6. Zaniedbanie

Brak zaspokojenia podstawowych potrzeb dziecka, zarówno fizycznych, np. właściwego odżywiania, ubrania, ochrony zdrowia, edukacji, jak i psychicznych, np. poczucia bezpieczeństwa, doświadczenia miłości, troski itp.

Zaniedbanie jest formą przemocy często stosowaną wobec dzieci z niepełnosprawnością i występuje zarówno jako intencjonalne, jak i niezamierzone. Tego rodzaju przemoc może być realizowana nie tylko w działaniu, ale także jako zaniechanie działania, np. niepodawanie leków, czy nierehabilitowanie dziecka.

II Informacje ogólne dotyczące rozpoznawania przemocy u dzieci

1. Przemoc fizyczna

Przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko lub ze strony osoby, której dziecko ufa bądź, która ma nad nim władzę. Nieprzypadkowe zranienie polegające na przykład na: popychaniu, szarpaniu, policzkowaniu, szczypaniu, kopaniu, duszeniu, biciu otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewaniu wrzątkiem lub substancjami żrącym, użyciu broni, ostrych narzędzi. Może być czynnością powtarzalną lub jednorazową.

a. Zauważalne symptomy przemocy fizycznej:

- ślady palców i przedmiotów na ciele dziecka;
- okrągłe punktowe poparzenia;
- opuchlizna, złamania, zwichnięcia;
- odparzenia;
- siniaki w nietypowych miejscach ciała dziecka, np. okularowe w okolicy oczu.

b. Pośrednio obserwowane zachowania dziecka:

- lęk przed rozebraniem się;
- lęk przed dotykiem drugiej osoby;
- strój nieadekwatny do pory roku i pogody (długie rękawy, kiedy jest ciepło);
- nadmierna apatia lub agresja;
- noszenie ciemnych okularów, także przy braku słońca.

2. Przemoc psychiczna

Chroniczna, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą dorosłą, obejmująca zarówno działania jak i zaniechania.

a. Formy przemocy psychicznej:

- niedostępność emocjonalna;
- zaniedbywanie emocjonalne;
- relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu;
- nieodpowiedzialne rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem;
- niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy osobą dorosłą a dzieckiem.

b. Objawy przemocy psychicznej:

- zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego);
- psychosomatyczne (ból jelitowo– żołądkowe, ból i zawroty głowy);
- moczenie i zanieczyszczanie się;
- ból mięśni, nadmierna potliwość, zaburzenia snu;
- brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie;
- depresja, fobie, lęki;
- zachowanie destrukcyjne, samookaleczanie;
- kłopoty z kontrolą emocji;
- poczucie krzywdy i winy, nieufność do innych;
- problemy szkolne, zachowania agresywne w stosunku do innych osób.

3. Wykorzystanie seksualne

Włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, i/lub na którą nie jest odpowiednio dojrzałe rozwojowo i nie może się zgodzić w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi, społecznymi. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność (np. prezentowanie treści o tematyce pornograficznej, robienie zdjęć lub filmów z udziałem dziecka bez odzieży, komentowanie dziecka w sposób erotyczny, proponowanie relacji intymnych, dotykanie w miejscach intymnych, zmuszanie do oglądania nagości i/lub dotykania przez dziecko, ocieranie, kontakty oralne) wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności i władzy.

a. Somatyczne konsekwencje przemocy seksualnej:

- infekcje dróg moczowo - płciowych bez podłoża organicznego;
- urazy zewnętrznych narządów płciowych: zaczerwienienia, otarcia naskórka, bolesność;
- urazy okołoodbytowe i pochwy;
- ból przy oddawaniu moczu czy kału, np. krwawe stolce, krwawienie z narządów rodnych, upławy,
- infekcje jamy ustnej;
- urazy ciała związane ze stosowaną przemocą fizyczną;
- infekcje przenoszone drogą płciową (np. weneryczne, grzybicze, HIV);
- niezrozumiałe pojawienie się dolegliwości somatycznych, np. bólów brzucha, głowy, wymiotów, nudności, nietrzymanie kału i moczu;
- spadek apetytu;
- trudności związane z siedzeniem lub chodzeniem;
- przerwanie błony dziewiczej;
- ciąża.

b. Poznawcze, emocjonalne, behawioralne konsekwencje przemocy seksualnej:

- zbyt duża erotyzacja dziecka, znajomość zachowań seksualnych charakterystycznych dla osób dorosłych;
- prowokacyjne zachowania seksualne zarówno w stosunku do dorosłych, jak i rówieśników;
- zachowania masturbacyjne;
- erotyczne rysunki lub zabawy dziecka;
- zaburzenia snu, lęki nocne, koszmary nocne;
- zaburzenia przyjmowania pokarmu;
- u małych dzieci zachowania o charakterze regresywnym, takie jak moczenie się, ssanie palca, kiwanie;
- izolowanie się, zamykanie się w sobie;
- lęki, strach, fobie, nerwice, depresje, przygnębienie, smutek;
- lęki związane z daną płcią, np. wobec rodzica danej płci;
- zachowania agresywne i (lub) autodestrukcyjne (próby samobójcze, samobójstwa);
- nadpobudliwość ruchowa;
- poczucie winy, krzywdy.

4. Zaniedbywanie

Chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju. Do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.

a. Objawy zaniedbania:

- wagarowanie, częsta absencja w szkole;
- brak przyborów szkolnych;
- ubiór nieadekwatny do pory roku;
- niedożywienie;
- zaniedbanie pod względem higienicznym i zdrowotnym (brudna skóra, rażąco małych rozmiarów odzież, przewlekłe nieleczone choroby, niezazywanie niezbędnych leków, niewykonywanie koniecznych badań, zaburzony rozwój fizyczny);
- pozostawianie na dworze bez opieki w godzinach wieczornych i nocnych (zwłaszcza młodsze dzieci);
- niedbanie o higienę snu i odpoczynku;
- apatia, bierność.

III Standardy ochrony małoletnich

1. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich

- 1) Wszyscy pracownicy szkoły dbają o bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole na lekcjach i przerwach, są uważni na sytuacje związane z zagrożeniem zdrowia i życia, reagują na zgłaszane złe samopoczucie dziecka;
- 2) Nauczyciele nieustannie poszerzają swoją wiedzę i doskonałą umiejętności pomocowe dotyczące pracy z dziećmi w szczególności zaś związane z zaburzeniami rozwojowymi i z niepełnosprawnościami;
- 3) Nauczyciele organizują zajęcia zapewniające dzieciom wszechstronny rozwój, zadania i działania dostosowane są do potrzeb i możliwości poszczególnych uczniów;
- 4) Pracownicy towarzyszą dzieciom w sytuacjach trudnych, wspierają w poszukiwaniu rozwiązań, w codziennych kontaktach z dziećmi kierują się szacunkiem, akceptacją i życzliwością;
- 5) Nauczyciele podejmują działania wychowawcze mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażania emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad życzliwości opartych na szacunku i tolerancji;
- 6) Uczniowie zostają zapoznani z zasadami regulującymi funkcjonowanie grupy uwzględniającymi prawa dziecka (tworzenie kontraktu klasowego uwzględniającego wartości szkoły, regulaminy zachowania w klasie i szkole);
- 7) Pozytywne zachowania uczniów wzmocniane są poprzez nagradzanie: słowne (pochwała indywidualna, pochwała w obecności kolegów), indywidualne systemy motywacyjne, nagrody przewidziane w statucie szkoły;
- 8) W każdej sytuacji dziecko jest informowane o konsekwencji zachowania i możliwych działaniach naprawczych;
- 9) Kontakt fizyczny z dzieckiem jest zjawiskiem nieuchronnym. Bezpośredni kontakt z dzieckiem oparty jest na poszanowaniu intymności i godności dziecka.
- 10) Stanowcze interwencje wychowawcze prowadzone w bezpośrednim kontakcie fizycznym są dopuszczalne w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia dotyczących:
 - konfliktów pomiędzy podopiecznymi (rozdzielenie zwaśnionych, przytrzymanie)
 - działań z zakresu pomocy przedmedycznej (działania ratunkowe związane z udzieleniem pierwszej pomocy),
 - zagrożenia lub paniki spowodowanej czynnikami zewnętrznymi (pożar, intensywne zjawiska atmosferyczne, niebezpieczne zachowania osób trzecich itp.).
- 11) Niedopuszczalne są intencjonalne zachowania wzbudzające poczucie zagrożenia lub noszące znamiona:

- przemocy fizycznej (np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, szarpanie, spoliczkowanie, itd.),
- erotyzowania relacji (flirt, żart z podtekstem seksualnym, rozmowa),
- seksualizacji relacji (obcowanie płciowe i inne czynności seksualne).

12) Komunikacja werbalna z dzieckiem powinna być pozbawiona akcentów wrogich, wulgarnych, agresywnych, złośliwie ironicznych. Komunikacja nie powinna:

- wzbudzać w dziecku poczucia zagrożenia (groźby, wyzwiska, krzyk),
- obniżać i niszczyć poczucia wartości (np. wyzwiska, krzyk, negatywne ocenianie, reakcja nieadekwatna do sytuacji, wzbudzanie poczucia winy, negowanie uczuć),
- upokarzać (publiczne wyszydzanie, ośmieszanie),
- naruszać granic (niezachowywanie odpowiedniego dystansu, obcesowość, podteksty o charakterze erotycznym).

13) Kontakty bezpośrednie i online z dzieckiem poza placówką powinny być:

- wcześniej omówione w gronie kadry pedagogicznej, mieć zaakceptowany plan, cel oraz ściśle powiązane z wykonywaniem obowiązków służbowych, opiekuńczo - wychowawczych (np. towarzyszenie w realizowanych poza szkołą ważnych dla dziecka wydarzeniach wymagających wsparcia osoby dorosłej, zorganizowane przez placówkę wyjazdy, wyjścia, lekcje online itd.),
- dokumentowane (zapisy w dokumentacji pracy wychowawczej, możliwość wykonania kopii/wydruku korespondencji mailowej, sms, zapisów na portalach społecznościowych,
- niedopuszczalne jest utrzymywanie takich kontaktów celem zaspokojenia przez dorosłego własnych potrzeb społecznych lub emocjonalnych, namawiania do zachowań niezgodnych z prawem, dających poczucie bycia faworyzowanym, wyróżnianym.

14) Upominanie dziecka definiowane jako narzędzie „informacji zwrotnej” komunikujące dzieciom, że ich postawa w danej sytuacji nie jest właściwa, sprzeczna z oczekiwaniami i/lub nieefektywna ma pobudzać do uczenia się, a nie powodować krzywdę dziecka. Wiąże się ze stawianiem granic, kształtowaniem trwałego systemu wartości, adekwatnego poziomu samooceny oraz umiejętności podejmowania trafnych decyzji. Niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie lub poniżenie ucznia.

15) Nauczyciele bezwzględnie dbają o godność ucznia, chronią jego prywatność, w tym przede wszystkim nie ujawniają jego diagnozy, nie rozmawiają z innymi rodzicami na temat sytuacji rodzinnej, materialnej, czy zdrowotnej dziecka, czy członków jego rodziny.

16) Nauczyciele zapraszają ucznia do życzliwego kontaktu opierającego się na obustronnym poszanowaniu granic osobistych, budując profesjonalną relację zgodną z obyczajowością.

2. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

1) Na terenie szkoły zabronione są wszelkie działania agresywne (bicie, kopanie, szarpanie, popychanie, poniżanie, znęcanie się, przezywanie, plotkowanie, niszczenie, cyberprzemoc) oraz podżeganie do agresji, prowokowanie osób z zaburzeniami zachowania, niepełnosprawnością;

- 2) Na terenie szkoły uczniowie nie używają wulgarnych słów, zwrotów i gestów, starają się przestrzegać ogólnie przyjętych zwrotów grzecznościowych;
- 3) Uczniowie dbają o prawidłowe i życzliwe relacje, zwracają się do kolegów i koleżanek po imieniu;
- 4) Uczniowie pomagają sobie w nauce, rozwiązywaniu problemów;
- 5) Konflikty starają się rozwiązywać pokojowo, bez agresji, w akceptowany społecznie sposób;
- 6) Uczniowie starają się być szczerzy i prawdomówni;
- 7) Uczniowie dbają o mienie własne, kolegów i szkoły oraz porządek w szkole i wokół niej;
- 8) Uczniowie dbają o zdrowie własne i innych, nie korzystają z używek (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze);
- 9) Uczniowie nie przynoszą do szkoły niebezpiecznych przedmiotów;
- 10) Informują dorosłych o wszystkich sytuacjach zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu, złym samopoczuciu;
- 11) Okazują szacunek koleżankom, kolegom, nauczycielom i wszystkim pracownikom szkoły;
- 12) Nie spóźniają się na lekcje;
- 13) Uczniowie przestrzegają zasad bezpieczeństwa, po schodach poruszają się prawą stroną, na korytarzach nie biegają, przestrzegają ustalonych regulaminów wyjść i wycieczek;
- 14) Uczniowie są tolerancyjni, empatyczni, okazują szacunek osobom starszym, słabszym i potrzebującym pomocy;
- 15) Uczniowie dbają o czysty, schludny wygląd dostosowany do miejsca i czasu;
- 16) Uczniowie w trakcie pobytu w szkole nie opuszczają jej. Zabrania się wychodzenia na zewnątrz bez zgody nauczyciela;

3. Zasady dostępu do internetu w szkole

- 1) Szkoła zapewnia dzieciom dostęp do Internetu na lekcjach informatyki.
- 2) Na wszystkich lekcjach dostęp dziecka do Internetu możliwy jest na urządzeniach szkolnych wyłącznie pod nadzorem nauczyciela, który ma obowiązek informowania uczniów o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu;
- 2) Dyrektor wyznacza informatyka do podejmowania działań zabezpieczających dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności do instalowania i aktualizowania oprogramowań zabezpieczających na urządzeniach szkolnych;

- 3) Nauczyciele edukują rodziców i zachęcają do kontrolowania treści, z których korzystają uczniowie na urządzeniach prywatnych (telefony, tablety);
- 4) Osoba odpowiedzialna za Internet okresowo sprawdza, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści.

W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, ustala w miarę możliwości, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia;

- 5) Informację o dziecku, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, osoba odpowiedzialna za Internet przekazuje wychowawcy lub pedagogowi;
6. Wychowawca lub pedagog przeprowadza z dzieckiem, o którym mowa w punktach poprzedzających, rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie;
- 7) Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy pedagog uzyska informacje, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania zgodnie z procedurami.

4. Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

4.1. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej

- 1) Nauczyciel, który stwierdził, że dziecko może być ofiarą przemocy domowej, zaobserwował lub otrzymał od dziecka informacje dotyczące: zaniedbywania, poniżania, upokarzania, ośmieszania, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim oraz oznaki przemocy psychicznej lub fizycznej np. siniaki, zadrapania, uszkodzenia ciała itp.) powinien sporządzić notatkę służbową. Notatkę przekazuje pedagogowi szkolnemu, kopie pozostawia w teczce wychowawcy;
- 2) Nauczyciel/wychowawca informuje o podejrzeniu, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej dyrektora szkoły lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektora;
- 3) Dyrektor powołuje Szkolny Zespół Interwencyjny, w skład którego wchodzi: dyrektor lub wyznaczony wicedyrektor, pedagog szkolny, psycholog, wychowawca lub „osoba zaufana”, przy której dziecko czuje się bezpiecznie;
- 4) Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, dyrektor, psycholog, wychowawca lub pedagog wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych niebędących sprawcami czynu);
- 5) Szkolny Zespół Interwencyjny w porozumieniu bada okoliczności zdarzenia np. przeprowadza rozmowę z poszkodowanym uczniem, ustala wszelkie istotne szczegóły dla sprawy;
- 6) Pedagog lub dyrektor wzywa do szkoły rodzica, prawnego opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny pokrzywdzonego dziecka niebędącą sprawcą krzywdzenia, którą informuje o:

- formach i okolicznościach krzywdzenia;
- zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia;
- roli rodzica, opiekuna we wsparciu dziecka;
- ustawowym obowiązku podjęcia interwencji prawnej;
- placówkach świadczących pomoc rodzinie;
- pomocy, którą dziecko otrzyma w szkole;

- konieczności ustalenia kontraktu zawierającego działania eliminujące nieodpowiednie zachowanie oraz konsekwencjach, gdy zaplanowane działania nie przyniosą efektów;

7) Szkolny Zespół Interwencyjny opracowuje plan pomocy dziecku i jego rodzinie poprzez określenie sposobu zapewnienia mu bezpieczeństwa. W miarę możliwości ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka.;

8) Szkolny Zespół Interwencyjny podejmuje decyzję o uruchomieniu „Niebieskiej Karty”. Kartę wypełnia pedagog szkolny i składa zawiadomienie w nieprzekraczalnym terminie 7 dni do Zespołu Interdyscyplinarnego w Bydgoszczy, adres: ul. Toruńska 272;

9) Równoległe lub niezależnie Szkolny Zespół Interwencyjny podejmuje decyzję o złożeniu wniosku do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka/rodziny na mocy art. 572 Kodeksu Postępowania Cywilnego, wniosek ten składa pedagog (załącznik 2);

10) W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, dyrektor lub pedagog szkolny niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego (załącznik 3).

11) W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem wzywa policję i pracownika ośrodka pomocy społecznej, którzy umieszczają dziecko bez zgody opiekunów prawnych/rodziców w rodzinie zastępczej zawodowej, pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji;

12) Szkolny Zespół Interwencyjny dokonuje ewaluacji podjętych działań i monitoruje sytuację;

13) Szkolny Zespół Interwencyjny wspólnie podejmuje decyzję o zakończeniu interwencji.

4.2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy dokonanej przez pracownika szkoły

1) Każdy pracownik szkoły, który zauważy negatywne zachowania innego pracownika w stosunku do dziecka, ma obowiązek interwencji;

2) Osoba będąca świadkiem negatywnego zachowania innego pracownika informuje o zajściu dyrektora szkoły;

- 3) Każde dziecko, które doświadczy krzywdzenia przez pracownika szkoły ma prawo do poinformowania dyrektora szkoły lub pedagoga/psychologa szkolnego, wychowawcy, który sporządza opis sytuacji dziecka w oparciu o przeprowadzony z nim wywiad oraz z innymi osobami, które mają znaczące informacje w tej sprawie;
- 4) Dyrektor szkoły powołuje Szkolny Zespół Interwencyjny w osobach: dyrektor, psycholog, pedagog;
- 5) Szkolny Zespół Interwencyjny przeprowadza z dzieckiem i jego rodzicami/opiekunem prawnym rozmowę, w której:
 - informują o okolicznościach zdarzenia;
 - ustalają wspólny plan pomocy dziecku;
- 6) Dyrektor szkoły oraz pedagog/psycholog szkolny wdrażają ustalone działania pomocowe i profilaktyczne oraz monitorują je;
- 7) Dyrektor Szkoły przeprowadza rozmowę z pracownikiem, spisuje wraz z pracownikiem kontrakt mający na celu eliminację nieodpowiedniego zachowania oraz informuje o konsekwencjach niewłaściwego zachowania pracownika;
- 8) Gdy zaplanowane działania nie przyniosą rezultatu dyrektor podejmuje działania wynikające z Kodeksu Pracy;
- 9) Jeśli dyrektor podejrzewa popełnienie przestępstwa na szkodę dziecka oprócz w/w działań wszczyna procedury zewnętrzne: zawiadamia policję, lub prokuraturę.

4.3. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez innych uczniów

- 1) Obowiązkiem nauczyciela jest bezzwłoczna reakcja na akty agresji i przemocy, natychmiastowe przerwanie agresji i przemocy oraz rozmowa z ofiarą i sprawcą przemocy, służąca wyjaśnieniu sytuacji;
- 2) W pierwszej kolejności uczniowi będącemu ofiarą przemocy zapewnia się pomoc zgodnie z jego potrzebami;
- 3) Jeżeli stan ucznia, który był ofiarą krzywdzenia, wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia, dyrektor lub inny wskazany pracownik szkoły, nauczyciel, pielęgniarka wzywa pomoc medyczną, po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych;
- 4) Jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne, Szkolny Zespół Interwencyjny złożony z pedagoga, psychologa, wychowawców uczniów, których zdarzenie dotyczy przeprowadzają osobne rozmowy z krzywdzonym dzieckiem, sprawcą przemocy oraz świadkami zdarzenia i wyjaśniają, gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość;
- 5) Szkolny Zespół Interwencyjny przeprowadza osobne rozmowy z rodzicami ucznia będącego ofiarą oraz rodzicami sprawcy. Informują o:
 - zaistniałej sytuacji;
 - ustalają plan pracy z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami;
 - spisują kontrakt z uczniem będącym sprawcą zdarzenia oraz jego rodzicami mający na celu wyeliminowanie niewłaściwych zachowań;

- 6) Z uczniami, którzy byli świadkami przemocy, psycholog lub pedagog szkolny omawia przebieg zdarzenia tak, by wskazać w rozmowie, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu je zgłaszać;
- 7) Jeśli problem dotyczy danej klasy, psycholog lub pedagog szkolny przeprowadzają w danej klasie dodatkowe zajęcia dotyczące problematyki przemocy i radzenia sobie z rozwiązywaniem konfliktów w grupie;
- 8) Ucznia będącego ofiarą, jak i sprawcą przemocy obejmuje się stałą opieką i kontrolą wychowawcy lub pedagoga szkolnego;
- 9) Jeżeli akt agresji/przemocy ma znamiona czynu karalnego stosowana jest procedura przewidziana przez prawo, pedagog powiadamia Policję lub/i Sąd Rodzinny;
- 10) Działania koordynuje i monitoruje pedagog szkolny w porozumieniu z Zespołem. Na bieżąco informuje dyrektora o postępach w sprawie;
- 11) W przypadku, gdy sprawca agresji/przemocy jest nieznany, dyrektor, psycholog lub pedagog szkolny po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji lub sam zawiadamia policję;

4.4. Procedura postępowania wobec ucznia z zaburzeniami zachowania, z niepełnosprawnością, który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie

- 1) Nauczyciel, który jest świadkiem agresji lub jej obiektem zostawia klasę pod opieką innego nauczyciela lub pracownika administracji, nauczyciela współorganizującego kształcenie i stara się odizolować ucznia agresywnego, zaprowadzić do pedagoga lub pielęgniarki szkolnej, jeśli uczeń krzywdzi siebie;
- 2) Jeśli nauczyciel nie ma możliwości opuszczenia klasy lub uczeń jest agresywny i nie można go opanować nauczyciel informuje o zajściu dyrektora lub wicedyrektora telefonicznie prosząc o wsparcie;
- 3) Dyrektor lub wicedyrektor powiadamia psychologa, pedagoga lub wyznacza innego specjalistę, którym zleca wsparcie nauczyciela w interwencji;
- 4) Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy;
- 5) Jeśli stan zdrowia ucznia lub uczniów wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia dyrektor, nauczyciel lub inny pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych);
- 6) Szkolny Zespół Interwencyjny tworzą w tym przypadku: wychowawca klasy, nauczyciel współorganizujący kształcenie, pedagog, psycholog;
- 7) Szkolny Zespół Interwencyjny przeprowadza osobne rozmowy z poszkodowanym uczniem, uczniem przejawiającym agresję, będącym sprawcą oraz ewentualnymi świadkami;

- 8) Wychowawca klasy, nauczyciel współorganizujący kształcenie lub pedagog zawiadamia i wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) agresywnego dziecka i ewentualnie poszkodowanego ucznia;
- 9) Jeśli rodzice/ opiekunowie prawni współpracują ze szkołą Szkolny Zespół Interwencyjny ustala działania pomocowe i wspierające wobec agresywnego ucznia;
- 10) Rodzice agresywnego ucznia zostają zobligowani do wyeliminowania lub zminimalizowania agresji u dziecka poprzez podjęcie odpowiedniego, skutecznego leczenia, konsultacji medycznych, farmakoterapii oraz terapii (treningu zastępowania agresji) poza szkołą;
- 11) W razie potrzeby wobec ucznia poszkodowanego ustala się formy pomocy dostosowane do jego potrzeb i sytuacji;
- 12) Działania koordynuje i monitoruje pedagog szkolny w porozumieniu z Zespołem;
- 13) Jeśli rodzice/ opiekunowie prawni ucznia przejawiającego agresję nie współpracują ze szkołą lub podjęte działania są nieskuteczne, a akty agresji są częste dyrektor szkoły lub pedagog powiadamia Sąd Rodzinny celem wglądu w sytuację rodzinną dziecka.

4.5. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy

- 1) Nauczyciel lub inna osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje o tym fakcie wychowawcę, pedagoga lub dyrektora szkoły;
- 2) Wychowawca wspólnie z pedagogiem:
 - wyjaśniają zdarzenie i ewentualnie ustalają sprawcę;
 - przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym uczniem (wsparcie psychiczne, porada);
 - jeśli ustalony został sprawca cyberprzemocy przeprowadzają rozmowę ze sprawcą, ustalają okoliczności zajścia, zobowiązują ucznia do zaprzestania niewłaściwych działań, i usunięcia materiałów z sieci;
 - powiadamiają opiekunów poszkodowanego ucznia o zdarzeniu;
 - powiadamiają opiekunów sprawcy o zajściu, omawiają z nimi zachowanie dziecka;
 - udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom (poszkodowany, sprawca), jeżeli jest taka potrzeba;
- 3) W przypadku gdy, sprawca nie stosuje się do ustaleń i jeśli dziecko jest nadal krzywdzone pedagog w porozumieniu z dyrektorem podejmuje stosowne działania prawne-powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego (załącznik 3).
- 4) W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznanym dyrektorem, wychowawcą lub pedagogiem po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji, prokuratury.

IV Procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”

- Pracownicy placówki posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i objawy krzywdzenia dzieci.
- Każdy pracownik szkoły, który zauważy lub podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone zobowiązany jest zareagować, a w sytuacji koniecznej udzielić pierwszej pomocy.
- Wszyscy pracownicy szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub inne informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
- Pracownicy zobowiązani są do troski o bezpieczeństwo dzieci zgodnie ze swoimi kompetencjami, obowiązującym prawem oraz przepisami wewnętrznymi placówki.

1. Zadania pracowników szkoły w w/w zakresie

1.1. Dyrektor szkoły m.in.:

- Kieruje działalnością szkoły i reprezentuje ją na zewnątrz, a zatem podpisuje wszystkie pisma składane przez szkołę;
- W porozumieniu z pedagogiem szkolnym występuje oficjalnie do sądu rodzinnego i prokuratury, ośrodka pomocy społecznej z zawiadomieniem o zagrożeniu dziecka krzywdzeniem;
- Zawiera porozumienia z innymi instytucjami i placówkami w sprawie współpracy interdyscyplinarnej, ma prawo złożyć zażalenie na postanowienia prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia przemocy wobec dziecka ze strony rodziców (w przypadku jeśli reprezentując szkołę podpisał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa), (załącznik 3);
- Po otrzymaniu zgłoszenia o możliwości krzywdzenia małoletniego ucznia natychmiast powołuje Szkolny Zespół Interwencyjny w osobach: dyrektor lub wskazany wicedyrektor, pedagog, psycholog, wychowawca ucznia, którego sprawa dotyczy;
- Ma wpływ na rozpoznawanie zaniedbań wobec dzieci oraz zapobieganie im poprzez kontrolowanie wykonywania obowiązków przez rodziców w zakresie zgłoszenia dziecka do szkoły i zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne, współdziałanie z rodzicami w zakresie zapewnienia warunków umożliwiających przygotowanie się dziecka do zajęć;
- Wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa w czasie zajęć uczniom i nauczycielom, co pozwala mu wpływać na szkolne zasady i normy (np. traktowanie innych z szacunkiem, reagowanie na łamanie zasad);
- Zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym, ułatwiając im np. możliwość konsultacji trudnych przypadków ze specjalistami, wspiera, organizuje szkolenia w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie wobec dziecka;
- Ma wpływ na zabezpieczenie podstawowych potrzeb uczniów będących w trudnej sytuacji bytowej poprzez to, iż ustala, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, warunki

korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokość opłat za posiłek oraz może, jako upoważniony przez organ prowadzący szkołę, zwalniać rodziców lub ucznia z całości lub części opłat za posiłki, wnioskując o świadczenie pomocy materialnej o charakterze socjalnym – stypendium szkolne lub zasiłek szkolny;

- Organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, przez co ma wpływ na sposób jej udzielania -na podstawie zaleceń Zespołu składającego się z nauczycieli i specjalistów szkolnych pracujących z dzieckiem ustala dla ucznia formy, sposoby i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Ponosząc odpowiedzialność za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej ma wgląd w dokumentację dziecka, także prowadzoną w ramach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Wymaga od wszystkich pracowników, stażystów, praktykantów oraz innych osób zatrudnionych/ współpracujących ze szkołą złożenia oświadczenia o niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz o niekaralności za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego lub toczących się postępowań karnych lub dyscyplinarnych w tym zakresie.

1.2. Pedagog szkolny:

- Jest przewodniczącym Szkolnego Zespołu Interwencyjnego, który koordynuje pracę Zespołu;
- Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia lub jeśli stan zdrowia dziecka nie kwalifikuje się do wezwania karetki, wysyła faxem wnioski do sądu rejonowego wydział rodzinny i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców i ewentualnie (także jeśli uzyskanie zgody nie jest możliwe natychmiast) – odprowadza dziecko do lekarza pediatry prosząc o dokonanie opisu stanu dziecka;
- Zbiera informacje o dziecku w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji, w szczególności o tzw. czynnikach ryzyka, ponadto dane świadczące o przemocy lub wykluczające ją, kto jest sprawcą krzywdzenia i w jakiej relacji pozostaje z dzieckiem, jak często i od jak dawna dziecko jest krzywdzone, informacje o zachowaniach pozostałych członków rodziny wobec dziecka, relacjach jakie ma dziecko z osobą rodzica niekrzywdzącego, o osobach wspierających je, informacje o innych czynnikach towarzyszących przemocy – np. uzależnieniu od alkoholu rodziców. Dane te pozyskuje od innych pracowników szkoły, samego dziecka, rodziców dziecka;
- Przeprowadza we współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami zaangażowanymi w pomoc dziecku, ocenę zagrożenia dziecka przemocą;
- Zbiera materiały związane z sytuacją dziecka, opisy jego zachowań, wyglądu;
- Zabezpiecza dowody, przy czym ocena ich wiarygodności nie należy do jego zadań;
- Współpracuje z wychowawcą stale obserwującym dziecko, psychologiem oraz jeśli taka jest – „osobą zaufania”;
- Organizuje pomoc materialną uczniom zagrożonym zaniedbaniem, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej;
- Współpracuje z dyrektorem w podejmowaniu interwencji, informuje dyrektora szkoły o każdym przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie, w szczególności gdy współwystępują problemy zdrowotne i higieniczne, **jest osobą, która uruchamia procedurę „Niebieskich Kart” poprzez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty”;**
- **W porozumieniu z dyrektorem składa wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka/rodziny na mocy art. 572 Kodeksu Postępowania Cywilnego (załącznik 2);**

- **W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa w porozumieniu z dyrektorem niezwłocznie powiadamia policję lub prokuraturę na mocy art. 304 Kodeksu Postępowania Karnego (załącznik 3).**
- Koordynuje na terenie szkoły pracę z przypadkiem, monitoruje sytuację dziecka poprzez kontakt z wychowawcą, nauczycielami, także pracownikami niepedagogicznymi – dbając jednocześnie o zapewnienie poufności i niewłączanie osób niezwiązanych z pracą nad konkretnym przypadkiem;
- Współpracuje ze specjalistami – z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzice;
- Informuje rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, w tym m.in. kontakcie z zespołem interdyscyplinarnym i podjętych przez ten zespół decyzjach oraz zaleceniach/propozycjach działań dla rodzica;
- Konsultuje prowadzone sprawy ze specjalistami (superwizorami, prawnikami) w poradniach specjalistycznych;

1.3. Wychowawca w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

- Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia);
- Kontaktuje się z pedagogiem przekazując mu informacje o swoich obserwacjach, swoje spostrzeżenia zapisuje i włącza do indywidualnej dokumentacji ucznia;
- Wchodzi w skład i współpracuje ze Szkolnym Zespołem Interwencyjnym ustalając plan pomocy dziecku;
- Systematycznie monitoruje sytuację dziecka obserwując ewentualne zmiany jego zachowania, zamieszczając opisy w indywidualnej dokumentacji ucznia;
- Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

1.4. Pielęgniarka szkolna:

- Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie oraz organizuje pomoc medyczną;
- Jeśli zauważy na ciele dziecka siniaki, wybroczyny lub inne objawy przemocy fizycznej, opisuje je w karcie zdrowia dziecka (w jego dokumentacji badań i czynności uzupełniających): rozmiar, rozmieszczenie, kolor, wielkość itp. Nie wpisuje swoich wniosków z badania dziecka. Tak sporządzony opis jest dowodem w sądzie. Oryginał dokumentacji dziecka jest udostępniany jedynie na wniosek sądu;
- Wpisuje w karcie także nazwisko osoby, która przyprowadziła dziecko wówczas, gdy dziecko z obrażeniami zostało zgłoszone przez innego pracownika szkoły;
- Kontaktuje się z pedagogiem i wychowawcą dziecka zgłaszając informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach;
- Może kontaktować się z rodzicami dziecka w przypadku stwierdzenia zaniedbań zdrowotnych i higienicznych. Jeśli rodzice nie są zainteresowani współpracą na rzecz poprawy sytuacji dziecka, sporządza notatkę służbową z opisem stanu dziecka i podjętych przez siebie działań oraz reakcji rodziców. Notatkę przekazuje pedagogowi szkolnemu.

1.5. Nauczyciel przedmiotu, nauczyciele świetlicy, specjaliści, osoby prowadzące zajęcia dodatkowe, instruktorzy:

- Kontaktują się z wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego;
- Biorą udział w monitorowaniu sytuacji dziecka oraz jeśli istnieje taka potrzeba, w opracowaniu wspólnie z pedagogiem szkolnym i wychowawcą planu pomocy dziecku.

1.6. Pracownicy niepedagogiczni:

Pracując w różnych miejscach szkoły, stykając się z racji pełnienia swoich obowiązków z uczniami i rodzicami w mniej formalnych miejscach takich jak szatnia, stołówka, boisko szkolne, teren przed wejściem do budynku – mogą być ważnymi obserwatorami dziecka doznającego bądź zagrożonego przemocą, jego problemów, ale też i mocnych stron. Okazując szacunek i reagując na przejawy złego traktowania dzieci, którego mogą być świadkami, stają się modelami radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz często osobami zaufania, którym dziecko może powierzyć trudną i bolesną tajemnicę przemocy w rodzinie. Pracownik ochrony, inna osoba z obsługi lub administracji – w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka:

- Kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego,
- „Osoba zaufana” – to osoba bezpieczna dla dziecka, z którą rozmawia o swojej sytuacji i darzy ją zaufaniem. Może nią być każdy pracownik szkoły wybrany przez dziecko, jako „patron” jego sprawy. „Osoba zaufana” pozostaje w stałym kontakcie z dzieckiem i pedagogiem uczestnicząc w działaniach mających na celu pomoc dziecku.

Każdy z pracowników szkoły powinien dołożyć wszelkich starań by zachować wrażliwość i uważność na potrzeby dziecka, a udzielając mu wsparcia i ochrony przed przemocą nie utrzymywać jego sprawy w tajemnicy (lecz poinformować je, że w związku z powagą sprawy, włączy do pomocy inne zaufane osoby) oraz współpracować, zgodnie z zasadą poufności, z innymi kolegami i koleżankami korzystając także z kompetencji innych służb.

2. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

- 1) Wzmocnienia dziecka – poprzez: zapewnienie mu, odpowiednio do potrzeb i w uzgodnieniu z rodzicami, konsultacji psychologiczno – pedagogicznych w opiekującej się szkołą poradni psychologiczno - pedagogicznej, ewentualnie konsultacji psychiatrycznych;
- 2) Określenia form pomocy psychologiczno – pedagogicznej na terenie szkoły lub kierowania do instytucji udzielających różnych form pomocy: terapia indywidualna, grupowa, warsztaty rozwijające zainteresowania i uzdolnienia - w uzgodnieniu z rodzicami i adekwatnie do potrzeb;

3) Wspierania rodziny – poprzez kierowanie adekwatnie do potrzeb do instytucji oferujących: poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych;

4) Pomocy socjalnej lub materialnej poprzez kierowanie do instytucji oferujących: pomoc socjalną poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy, organizowanie pomocy finansowej, rzeczowej, ciepłego posiłku, zbiórki odzieży;

5) Pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych - poprzez zastosowanie procedur mediacyjnych bądź kierowanie do mediatorów.

V Zasady przeglądu i aktualizacji standardów

- Za aktualizację i przegląd standardów w Zespole Szkół 19 odpowiada dyrektor szkoły lub wskazany przez niego wicedyrektor oraz koordynator Szkolnego Zespołu Interwencyjnego w osobie pedagoga.

VI Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności

- Za zapoznanie pracowników ze standardami ochrony małoletnich odpowiada dyrektor szkoły;
- Pracownicy otrzymują udostępniony dokument w formie elektronicznej, zapoznanie się z nim potwierdzają podpisem;
- Dyrektor wyznacza koordynatora ds. ochrony małoletnich w osobie pedagoga;
- Do zadań dyrektora i koordynatora należy:
 - dbanie o dostęp do informacji o możliwości pomocy : plakaty, ulotki z numerami telefonów, organizacja szkoleń dla pracowników;
 - odbieranie zgłoszeń dotyczących problemów związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci;
 - reagowanie na te zgłoszenia zgodnie z procedurami oraz monitorowanie realizacji standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem;
 - konsultowanie się w miarę potrzeb z innymi podmiotami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, czy lokalnymi organizacjami pozarządowymi;
 - w uzasadnionych przypadkach zgłaszanie sprawy odpowiednim służbom: policji, sądowni rodzinnemu, prokuraturze.

VII Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

- Dyrektor zapoznaje rodziców uczniów ze standardami ochrony małoletnich na zebraniu Rady Rodziców;
- Wychowawcy zapoznają rodziców ze standardami ochrony małoletnich na pierwszym zebraniu w danym roku szkolnym, co odnotowują w protokole zebrania:
- Dokument Standardy Ochrony Małoletnich jest dostępny do wglądu u pedagoga szkolnego, dyrektora oraz w czytelniku;
- Rodzice są informowani o planowanych w klasie lub szkole spotkaniach z zaproszonymi specjalistami zajmującymi się profilaktyką zagrożeń cywilizacyjnych dzieci i młodzieży, przemocą, agresją i wszystkimi działaniami zmierzającymi do ochrony małoletnich przed krzywdzeniem;
- Jeśli rodzic nie wyraża zgody na udział dziecka w takim spotkaniu – wychowawcę informuje na piśmie:
- Rodzice i opiekunowie prawni mogą korzystać z indywidualnej pomocy i wsparcia udzielanego przez pracowników szkoły lub uzyskać informację o miejscach, placówkach, stronach internetowych, które mogą być wsparciem w pracy wychowawczej oraz w przypadku szukania pomocy (załącznik 1);
- Uczniowie zostają poinformowani na początku każdego roku szkolnego o obowiązujących w szkole regulaminach zachowań oraz konsekwencjach wynikających z ich nieprzestrzegania zgodnie z zapisami zawartymi w Statucie Szkoły;
- W każdej klasie odbywają się zajęcia/godziny wychowawcze odpowiednie dla wieku dzieci na temat bezpieczeństwa w szkole i poza nią, wyznaczania własnych granic, intymności, seksualności, praw dziecka, godności oraz ochrony przed przemocą, wykorzystywaniem;
- Zajęcia prowadzą wychowawcy, pedagodzy lub psycholog szkolny, zaproszeni specjaliści, inspektorzy ds. nieletnich, policja;
- Uczniowie zostają poinformowane, do kogo mogą się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania;
- Nauczyciele prowadzą zajęcia na temat bezpieczeństwa w Internecie;
- W szkole są wyeksponowane informacje dla uczniów na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, adresy e-mail, numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

VIII Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia

- W przypadku stwierdzenia lub podejrzenia krzywdzenia dziecka obowiązek podjęcia interwencji ma każdy pracownik szkoły;
- Pierwszą osobą przyjmującą zgłoszenie jest wychowawca, potem kolejno pedagog i dyrektor, który decyduje o powołaniu Szkolnego Zespołu Interwencji;
- W/w osoby odpowiadają za udzielenie wsparcia małoletniemu.

IX Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

- Wychowawca sporządza notatkę ze zdarzenia, kontaktów z rodzicami, kontaktów z uczniem i przechowuje w teczce wychowawcy;
- Pedagog gromadzi dokumenty w ustalony przez siebie sposób i udostępnia do wglądu dyrektorowi, policji, sądowi;
- Wszyscy pracownicy dbają o ochronę danych zawartych w dokumentach zgodnie z zasadami RODO.

Bibliografia

- (Report of the Consultation on Child Abuse Prevention [Raport z konsultacji w sprawie zapobiegania krzywdzeniu dzieci], (1999), Światowa Organizacja Zdrowia;
- Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dzieci -propozycja Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę;
- Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole, red. J. Zmarzlik, ORE, Warszawa 2011;
- Interwencja prawna w sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka z niepełnosprawnością i chorego przewlekłe, J. Podlewska, ORE Warszawa 2019;
- Jak reagować na cyberprzemoc, red. J. Wojtasik, Fundacja Dzieci Niczyje;

**Instytucje na terenie Bydgoszczy świadczące pomoc osobom doświadczającym
przemocy w rodzinie**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

• nr 1 (dawniej Bartodzieje)	ul. Czerkaska 22	tel. (52) 31-17-155
• nr 2 (dawniej Błonie)	ul. Czerkaska 22	tel. (52) 31-17-177
• nr 3 (dawniej Szwederowo)	ul. Czerkaska 22	tel. (52) 31-17-196
• nr 4 (dawniej Fordon)	ul. Porazińskiej 9	tel. (52) 31-17-260
• nr 5 (dawniej Śródmieście)	ul. Ogrodowa 9	tel. (52) 31-17-102
• nr 6 (dawniej Wyżyny)	ul. Kapuściska 10	tel. (52) 31-17-280
Dział Wsparcia Rodziny konsultacje psychologiczne, poradnictwo prawne	ul. Toruńska 272	tel. (52) 31-17-242
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Śliwińskiego 12	tel. (52) 375-54-05 tel. (52) 361-76-82
Komisariaty Policji: • Bydgoszcz-Błonie • Bydgoszcz-Fordon • Bydgoszcz-Śródmieście • Bydgoszcz-Szwederowo • Bydgoszcz-Wyżyny	ul. Broniewskiego 12 ul. Wyzwolenia 122 ul. Poniatowskiego 5 ul. Toruńska 19 ul. Ogrody 19 A	tel. (47) 751-13-59 tel. (47) 751-58-59 tel. (47) 751-11-59 tel. (47) 751-52-69 tel. (47) 751-15-59
Prokuratura Rejonowa Bydgoszcz-Północ Prokuratura Rejonowa Bydgoszcz-Południe	ul. Przyrzecze 2-4 ul. Nowy Rynek 10	tel. (52) 34-77-500 tel. (52) 34-77-610
Sąd Rejonowy w Bydgoszczy V Wydział Rodzinny i Nieletnich/ VI Wydział Rodzinny i Nieletnich	ul. Wały Jagiellońskie 4 ul. Grudziądzka 45	tel. (52) 58-78-500
Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych – Hostel	ul. Dunikowskiego 2	tel. (52) 361-12-49
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 1 w Bydgoszczy	ul. Jana III Sobieskiego 10	tel. (52) 322-52-06
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 2 w Bydgoszczy	ul. Gawędy 5	tel. (52) 322-80-32
Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” w Bydgoszczy	ul. Śliwińskiego 12 ul. Porazińskiej 9 (Filia Fordon)	tel. (52) 375-54-05 tel. (52) 344-52-82 tel. 795-578-956 tel. 601-309-333

		tel. 668-390-268
Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	ul. Karłowicza 26	tel. (52) 321-35-00

Organizacje pozarządowe, które realizują w Bydgoszczy zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Stowarzyszenie „Bezpieczeństwo Dziecka” – punkt konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie	ul. Połczyńska 3 e-mail: sbd@sbd.org.pl	tel. 505-045-164 tel. 572-940-007 w godz. 10-17
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci O/Miejski Bydgoszcz – Ośrodek Ochrony Praw Dziecka i Pomocy Rodzinie	ul. Jaworowa 5	tel. (52) 372-15-32
Fundacja Praesterno – punkt konsultacyjny dla członków rodzin dotkniętych przemocą	ul. Gotowskiego 6 e-mail: bydgoszcz@praesterno.pl	tel. 731-046-427 w godz. 15-20
Stowarzyszenie niesienia pomocy osobom uzależnionym od alkoholu, osobom współuzależnionym oraz ofiarom przemocy „Alwernia” – grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie	ul. Gdańska 2 ul. Dworcowa 87 (poradnia)	tel. 693-670-565
Fundacja Wyjść z cienia punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych przemocą - czwartki, w godz. 17-19 grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy – drugi wtorek m-ca, w godz. 17-19	ul. Broniewskiego 1 e-mail: kontakt@wyjsczcienia.org	tel. 52 329-19-14 tel. 602-497-975 (po godz. 16)
Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem: <ul style="list-style-type: none"> • konsultacje prawne • konsultacje psychologiczne poniedziałek, środa w godz. 10-20 wtorek, czwartek, piątek w godz. 8-15 sobota w godz. 8-14	ul. Krasieńskiego 19	tel. 574-501-007 tel. 793-865-694

Załącznik nr 2

Miejscowość, data

Sąd Rejonowy w
Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca: (imię, nazwisko)
Dyrektor/Pedagog Szkoła Podstawowa nr.....
Adres do korespondencji.....

Uczestnicy postępowania:

.....

.....

(imiona i nazwiska rodziców, adresy)

rodzice małoletniego:
(imię, nazwisko dziecka, data urodzenia, adres)

Wniosek o wgląd w sytuację dziecka

Wnoszę o:

Wgląd w sytuację małoletniegoi wydanie odpowiednich zarządzeń.

Uzasadnienie
.....
.....

Mając powyższe fakty na uwadze można przypuszczać, że dobro małoletniej/ego jest zagrożone, a rodzice nie wykonują właściwie władzy rodzicielskiej. Dlatego zasadnym jest wgląd w sytuację rodzinną małoletniego i ewentualne wsparcie rodziców.

Osobą zajmująca się sprawą małoletniego/ej.....
(imię, nazwisko dziecka)
jest pedagog szkolny (imię, nazwisko)

Podpis osoby reprezentującej instytucję

.....
(miejscowość i data)

Załączniki :

Załącznik nr 3

Imię i nazwisko osoby lub nazwa instytucji zgłaszającej

Adres, pieczęć instytucji

(dane jednostki Policji lub
prokuratury)

**ZAWIADOMIENIE
o popełnieniu przestępstwa wobec dziecka**

Zawiadamiam o możliwości popełnienia przestępstwa przez (dane sprawcy, adres)
wobec dziecka (dane dziecka, adres, dane opiekuna, inne dane np. telefon do opiekunów).

Uzasadnienie [należy tu zwięźle opisać stan faktyczny, źródło informacji o przestępstwie oraz
zachowanie sprawcy, które zdaniem zawiadamiającego nosi cechy przestępstwa i ewentualnie
podać dowody na poparcie swoich twierdzeń]

.....
(podpis osoby zgłaszającej/osoby reprezentującej instytucję)

Załączniki: (należy wymienić tutaj dokumenty, jeśli odnosiliśmy się do nich w uzasadnieniu)